

Ekonomiczne, społeczne i geopolityczne uwarunkowania ruchu granicznego - podstawy dla modelowania i prognozowania na przykładzie Polski (Border-Traf)

Termin: 2017-02-07 - 2021-02-06

Kierownik: [Tomasz Komornicki](#)

Wykonawcy: [Tomasz Komornicki](#), [Barbara Szejgiec-Kolenda](#), [Rafał Wiśniewski](#)

Numer projektu: 2016/21/B/HS4/03019

(projekt OPUS)

Cel prowadzonych badań/hipoteza badawcza

Głównym celem projektu jest określenie przyczyn oraz modelowe uogólnienie długookresowej zmienności rozmiarów i struktury ruchu osób i pojazdów na granicach Polski, w zależności od zmiennych ekonomicznych, społecznych, geopolitycznych oraz związanych z rozwojem infrastruktury. Realizacja tego celu pozwoli na stworzenie podstaw metodycznych do prognozowania zmian w ruchu granicznym. Cel główny zostanie zrealizowany poprzez realizację celów szczegółowych projektu, posiadających wymiar poznawczy, metodyczny, teoretyczny, a w pewnym stopniu także aplikacyjny. Celami szczegółowymi będą: ■ ocena trendów w ruchu granicznym (wielkość i struktura) w latach 1990-2016 na podstawie danych Straży Granicznej; ■ ocena zależności między trendami wielkości i struktury ruchu granicznego a zmiennymi ekonomicznymi, społecznymi, geopolitycznymi i infrastrukturalnymi w Polsce i w krajach sąsiednich oraz zmiennymi ilustrującymi natężenie transgranicznych interakcji społeczno-gospodarczych; ■ ocena zmian w mobilności międzynarodowej Polaków; ■ wypracowanie dwóch alternatywnych metod szacowania wielkości ruchu granicznego w miejscach, gdzie nie jest on monitorowany (granice wewnątrz strefy Schengen) oraz w ujęciu prognostycznym; ■ zaproponowanie sformalizowanego modelu zmian ruchu granicznego w zależności od badanych zmiennych; ■ oszacowanie wielkości i struktury ruchu na polskich odcinkach granic wewnętrznych Schengen po roku 2007; ■ opracowanie scenariuszowej prognozy zmian wielkości ruchu granicznego w Polsce do roku 2030; ■ identyfikacja i konceptualizacja obserwowanych przemian międzynarodowej mobilności przestrzennej; ■ sformułowanie uogólnień teoretycznych wyjaśniających zmienność w intensywności i strukturze ruchu granicznego oraz ich odniesienie do dotychczasowego dorobku naukowego.

Hipotezy badawcze: ■ wielkość i struktura ruchu granicznego w coraz większym stopniu zależy od czynników ekonomicznych i społecznych, a mniejszym – od tych o charakterze infrastrukturalnym; ■ wpływ czynników geopolitycznych na ruch osób i na ruch pojazdów (towarów) jest w obu kategoriach odmienny; ■ rozwój transportu usuwa niektóre tradycyjne bariery, w tym granice polityczne, ale jednocześnie kreuje je w innych miejscach; ■ wyrównywanie warunków ekonomicznych na granicach wewnętrznych Schengen prowadzi do relatywnego zmniejszenia znaczenia ruchu przygranicznego, jednocześnie wzrasta mobilność międzynarodowa wyrażająca się w transgranicznych podróżach długich; łącznie przekłada się to na bilansowanie i stabilizację całkowitego ruchu granicznego; ■ rozwój infrastruktury transportowej tylko przejściowo zakłóca geograficzny rozkład ruchu granicznego; ■ międzynarodowa mobilność Polaków wzrasta, ale jej wpływ na wielkość ruchu granicznego jest selektywny przestrzennie.

Zastosowana metoda badawcza/metodyka

Zakres wykorzystanych w projekcie metod, technik i narzędzi badawczych odpowiada wielodyscyplinowemu podejściu do badania ruchu granicznego. Typologia przejść granicznych zostanie opracowana w celu uporządkowania zróżnicowanego charakteru przejść granicznych. Na podstawie wielkości i struktury ruchu granicznego (Polacy/cudzoziemcy) zostaną określone wartości progowe dla ustanowienia typów funkcjonalnych przejść gr. Typologia będzie stanowiła narzędzie w dalszych etapach prac badawczych (badania w punktach granicznych, model ruchu granicznego). Badania w punktach granicznych na polskich odcinkach granicy Schengen będą obejmować wielkość i strukturę ruchu wjazdowego i wyjazdowego

tj. (1) liczbę pojazdów, (2) liczbę osób w pojeździe (dotyczy głównie sam. osobowych), (3) identyfikatory miejsca zarejestrowania pojazdu, (4) lokalny ruch pieszy. Badania zostaną zrealizowane w dwóch terminach z uwzględnieniem ruchu wakacyjnego oraz „normalnego” ruchu drogowego. Będą prowadzone w sposób ciągły w okresie dziennym (6.00-22.00) przez 3 dni w tygodniu tj. od czwartku do soboty. Badania zostaną przeprowadzone w ok. 15 punktach granicznych. Badanie przemian międzynarodowej mobilności Polaków wykorzystane zostanie jako komponent dla oszacowania wielkości i kierunków ruchu granicznego. Badania te będą prowadzone w dwóch etapach: 1) ogólnopolskie badanie na reprezentatywnej grupie 1050 respondentów; 2) reprezentatywne badanie na obszarach przygranicznych (1050 osób). Badania te zostaną wykonane przez renomowaną firmę zewnętrzną techniką CATI. Modelowanie, szacowanie i prognozowanie zmienności ruchu granicznego. Do lepszego zrozumienia mechanizmów kształtujących przepływy transgraniczne, do prognozowania ich wartości przyszłych jak również do ewentualnego sterowania dalszym ich przebiegiem wykorzystany zostanie wielorównaniowy model ekonometryczny, uwzględniający sezonowość ruchu granicznego. Zakłada się, że u podstaw modelowania będzie opracowana typologia punktów granicznych, jak i założenie o odmienności czynników kształtujących ruch wjazdowy i wyjazdowy oraz ruch osobowy i ciężarowy. W modelu zmiennymi endogenicznymi będzie wielkość ruchu granicznego wjazdowego i wyjazdowego na różnych typach przejść granicznych, natomiast zmiennymi egzogenicznymi – zmienne opisywane w literaturze przedmiotu jako istotne w kształtowaniu przepływów międzynarodowych: a) ekonomiczne (np. różnice cen, stopa bezrobocia); b) społeczne (np. zmiana wzorca mobilności, jakość życia); c) polityczne (czynniki zakłócające np. wprowadzenie embarga, wiz) i d) infrastrukturalne (dotyczące m.in. sieci transportu publicznego; dostępności czasowej do większych ośrodków). Do oszacowania parametrów modelu wykorzystane zostaną dane z lat 1990-2007, tj. dla okresu obejmującego kształtowanie się gospodarki kapitalistycznej, poprzez integrację ze strukturami europejskimi aż po wejście do strefy Schengen. Ostateczna postać analityczna modelu zostanie opracowana po przeprowadzeniu wstępnych analiz uwarunkowań zmienności ruchu granicznego. Do weryfikacji modelu wykorzystane zostaną wyniki badań terenowych.

Publikacje

Artykuły od 2013 roku

- Komornicki Tomasz, Wiśniewski Rafał, Szejgiec-Kolenda Barbara, Duma Patryk, *Czapiewski Konrad*: [The Territorial Dimension of Russian Aggression Against Ukraine—Polish and European Perspective.](#) - Ukrainian Geographical Journal 2023, 3 - s. 35–52.
- Wiśniewski Rafał, Szejgiec-Kolenda Barbara, Duma Patryk, *Maruniak Eugenia*, Komornicki Tomasz: [Refugees from Ukraine in Poland—Differentiation of spatial distribution and impact on demographic structures.](#) - Population Space and Place 2023 - 22 s.
- Komornicki Tomasz, Wiśniewski Rafał, *Kowalczyk Karol*: [Modal split of passenger traffic: The Polish section of EU external borders.](#) - Moravian Geographical Reports 2022, 30, 2 - s. 116-133.
- *Jakubowski Andrzej*, Komornicki Tomasz, *Kowalczyk Karol*, *Miszczuk Andrzej*: [Poland as a hub of the Silk Road Economic Belt: is the narrative of opportunity supported by developments on the ground?.](#) - Asia Europe Journal 2020, 18, 2 - s. 367 - 396.
- Komornicki Tomasz, Wiśniewski Rafał: Border traffic as a measure of trans-border relations. - Mitteilungen der Osterreichischen Geographischen Gesellschaft 2017, 159 - s. 151-172.

Monografie od 2013 roku

- Komornicki Tomasz, Wiśniewski Rafał, Szejgiec-Kolenda Barbara, *Ciołek Dorota*: Ekonomiczne, społeczne i geopolityczne uwarunkowania ruchu granicznego. Warszawa: IGiPZ PAN, 2022 - 221 s. (Prace Geograficzne; 280)